

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Жан Моне Модуль «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів»
«Jean Monnet Module «Europeanization of doctoral studies in the field of education: interdisciplinary and inclusive approaches»

Навчальний курс:

Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти

**Comparative Higher Education:
National, European and Global Contexts**

Автор курсу - докт. пед.наук, проф. Сбруєва А.А.

The author of the course - Doct. of Ped. Sciences, Prof. Sbruiieva A.A.

Суми, Сумський державний педагогічний університет імені

А.С. Макаренка, 2020/21

Sumy, Sumy Makarenko State pedagogical University, 2020/21

The materials are published as part of the EU project which is funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Навчальний курс викладається в рамках виконання проекту
Жан Моне Модуль
«Європеїзація докторських програм у галузі
освіти на засадах інтердисциплінарного та
інклюзивного підходів»
(2018-2021 рр.)

Тема 1.

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА (ПП) ЯК ГАЛУЗЬ НАУКОВИХ ЗНАНЬ

Питання:

- 1. Предмет порівняльної педагогіки (ПП) як галузі наукових знань та порівняльної педагогіки вищої школи (ППВШ) як її складової.**
- 2. Історичні етапи розвитку та функції ПП.**
- 3. Методологічні підходи, принципи та методи досліджень у галузі ПП та ППВШ.**
- 4. Джерела ППВШ.**
- 5. Актуальна проблематика досліджень у галузі ППВШ в Україні та у ЄПВО.**
- 6. Інституційний вимір ПП як галузі наукових знань.**
- 7. Напрями та проблематика досліджень Сумської школи педагогічної компаративістики.**

Section 1. Comparative Higher Education (CompHEd) as a branch of scientific knowledge

Questions:

- 1. Subject of CompHEd.**
- 2. Historical stages of development and functions of CompHEd.**
- 3. Methodological approaches, principles and methods of research in the field of CompHEd.**
- 4. Research sources of CompHEd.**
- 5. Actual research topics in CompHEd in Ukraine and in EHEA.**
- 6. Directions of the research of the Sumy School of Comparative Education.**

Мета лекції:

- **Розвиток системи знань про методологію досліджень, джерельну базу та актуальну проблематику порівняльної педагогіки вищої школи у європейському та світовому контекстах;**
- **Формування готовності до досягнення європейських стандартів якості досліджень у галузі порівняльної педагогіки вищої школи.**

1. Предмет та функції порівняльної педагогіки (ПП)

Порівняльна педагогіка – міждисциплінарна складова педагогічної науки, предмет дослідження якої має багатовимірний та багатоаспектний характер.

Предмет відображає актуальні потреби розвитку теорії освіти та зв'язки ПП з такими галузями знань, як історія освіти, політологія, філософія освіти, соціологія освіти, міжнародне право, культурологія, економіка освіти, демографія, психологія освіти, менеджмент та ін.

Підходи до визначення предмету порівняльної педагогіки, характерні для різних наукових шкіл:

- **Педагогічні явища і факти** у їх порівнянні за принципами подібності і відмінності в двох чи більше регіонах, континентах або ж загалом у світовому вимірі (*Х.В. Даел, Франція*);
- **Стан, основні тенденції та закономірності розвитку освіти** у різних країнах, геополітичних регіонах і у глобальному масштабі (*Б. Вульфсон, Росія*);
- **Освітні системи** у всьому їх різноманітті їх проявів (*В. Капранова, Білорусь*).

Підходи до визначення предмету порівняльної педагогіки, характерні для різних наукових шкіл:

- **Глобалізація освіти.** Національна та наднаціональна **освітня політика.** *(Н.Бурбуліс та К.А. Торрес, США);*
- **Освітня політика, освітні реформи** *(Г.Дж.Ноа, США; Б. Холмз, Велика Британія);*
- **Глобалізація, регіоналізація та локалізація як чинники впливу** на розвиток освітніх систем *(Ш. Сузукі, Японія).*

Предмет порівняльної педагогіки вищої школи як складової порівняльної педагогіки:

- **чинники впливу** на розвиток систем вищої освіти, передусім такі, як глобалізація, регіоналізація та інтернаціоналізація;
- **актуальний стан та основні тенденції розвитку** вищої освіти у різних країнах, геополітичних регіонах та у глобальному масштабі;
- **національна та наднаціональна політика у сфері вищої освіти;**
- **інтернаціональна та транснаціональна освіта.**

2. Історичні етапи розвитку порівняльної педагогіки

Перший етап - передісторичний або підготовчий (з давніх часів до XIX ст.).

Найзначніші імена:

- Геродот, Тацит, Аристотель (давня Греція, давній Рим);
- принц Шокоту (Японія, 607 р.);
- Князь Володимир Великий (Київська Русь, X ст.);
- Я.А.Коменський (Центральна Європа, XVII ст.);
- Ю. Дрогобич, С.Полоцький, П.Могила, Ф. Прокопович, Г.Сковорода (українські землі, XV - XVII ст.)

Зміст етапу:

- накопичення інформації про освіту і виховання у інших країнах у літературних творах;
- перші приклади використання досвіду інших країн в організації окремих навчальних закладів і навіть освітніх систем.

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПП

Другий етап - освітніх запозичень, або описовий (XIX ст.).

Найзначніші імена:

- Марк Антуан Жюльєн Паризький (1775-1848) – засновник ПП “Нариси та попередні нотатки до дослідження з порівняльної педагогіки” (1817 р.), В. Кузен, Ж.-М. Бодуен, В.Фрідель (Франція);
- Фр. Тірш (Німеччина),
- Г. Манн, Г. Барнард, Дж. Рассел (США);
- М Арнолд, М. Седлер (Великобританія);
- К.Д. Ушинський, М. Пирогов, Л. Толстой (Російська Імперія).

Зміст етапу: збагачення досвіду збору та обробки матеріалів про стан освіти та педагогічної думки за рубежем. Переважання описового характеру роботи.

Аналіз зарубіжного досвіду поступово ставав одним із методів дослідження окремих аспектів розвитку вітчизняної освіти та їх подальшого розвитку.

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПП

Третій етап: (становлення та якісного розвитку методології досліджень, інституалізації ПП) з початку ХХ ст. до другої світової війни.

Найзначніші імена: І.Кендл, П.Монро (США); Н.Хенс (Великобританія), Ф.Хількер (Німеччина), П.Россело (Швейцарія); О.Ф.Музиченко, С.А.Ананьїн, Я.А.Мамонтов, С.Ф.Русова (Україна)

Зміст етапу:

- Розвиток контекстуальних досліджень: аналіз впливу економічних, політичних, історико-культурних та соціальних чинників на розвиток освіти.

- Початок інституалізації ПП: – Міжнародна асоціація освіти у Нью-Йорку (1919 р.), Міжнародний інститут при педагогічному коледжі Колумбійського університету (1923 р.), - Міжнародний інститут інтелектуального співробітництва у Парижі (1925 р.), Міжнародне бюро освіти (1925 р.).

Історичні етапи розвитку ПП

Четвертий етап **Період активізації розвитку методології науки. (50-80-ті рр. ХХ ст.).**

Найзначніші імена: С.А.Андерсон, Дж.З.Ф.Бірідей, В.В.Брікман, І.Кендл (США), Ф.Шнейдер (Німеччина), Б.Холмз (Великобританія), М.Дебесс (Франція), Б.Л.Вульфсон, А.Н.Джуринський, В.П.Лапчинська, З.О.Малькова (СРСР).

Зміст етапу:

- Перехід від країнознавчого до *проблемного підходу* в аналітичних дослідженнях.
- Розширення предмета дослідження : демократизація освіти, диверсифікація загальної та професійної освіти, організаційні підходи до підготовки вчителів, моделі європейської вищої освіти тощо.
- *Продовження інституалізації ПП - утворення професійних громад, проведення спільних досліджень та конференцій:*
  - **національний рівень:** національні товариства у США (1956 р.), у більшості країн Західної Європи (початок 60-тих рр.), Японії (1964), Канаді (1967), Кореї (1968), Індії (1979), Китаї (1979);
  - **регіональний рівень:** Європейське товариство ПП в 1963 р. ;
  - **глобальний рівень:** Утворення Всесвітньої ради товариств ПП (World Council of Comparative Education Societies – WCCES) у 1970 р. Проведення Всесвітніх конгресів під її егідою: Оттава (1974), Лондон (1977), Токіо (1980), Париж (1984), Ріо-де-Жанейро (1987), Монреаль (1989).

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПП

- **П'ятий етап глобалізації, інтернаціоналізації та диджиталізації світового освітнього простору (90-х рр. ХХ – продовжується дотепер)**

Найвизначніші імена: Н. Бірбуліс, М. Брей, Е. Велч, Д. Вілсон, Х. Ван Дейл, Б. Левін, А. Торрес, М. Карной, М. Петерс, Ї.Ч. Ченг, Л.П.Пуховська, Н.В.Абашкіна, Н.М.Лавриченко, О.І.Локшина, О.І. Огієнко та ін.

Зміст етапу:

- якісні зміни рамок *просторового та предметного поля дослідження*: процес трансформації суспільної місії освіти, пов'язаний з переходом до **нового етапу розвитку суспільства – інформаційного суспільства та суспільства знань**; вплив процесів глобалізації, регіоналізації та локалізації на розвиток освіти в різних країнах і регіонах.

- глобальне розширення інституційної бази:

а) у 1987 році було створено товариство порівняльної педагогіки на Тайвані, у 1992 - в Ізраїлі, у 1993 - у Сінгапурі, у 1995 - Асоціація азіатських товариств порівняльної педагогіки.

б) Проведення Всесвітніх конгресів: Прага (1992), Сідней (1996), Кейптаун (1998), (Чангбак, Південна Корея (2001), Куба (2004), Сараєво (Боснія і Герцоговина, 2007), Стамбул (2010), Буенос Айрес (Аргентина, 2013), Пекін (Китай, 2016), Канкун (Мексика, 2019);

- Формування глобальної наукової спільноти у галузі ПП (міжнародна співпраця у виконанні міжнародних дослідницьких та освітніх проектів, написанні наукових праць, лобюванні інтересів академічного сектору у міжнародних економічних та політичних організаціях).

Функції ПП на різних етапах розвитку науки:

- *Описова,*
- *інформаційно-аналітична,*
- *корекційна,*
- *координаційна;*
- *Прогностична.*
- *???*

Методологія сучасної ПП

Принципи

сучасної методології досліджень у галузі ПП:

- відкритість, плюралізм та інтегративний характер, що проявляється в таких ознаках:

- **взаємозв'язок з іншими науками**, передусім філософією, соціологією, антропологією, політологією, економікою, культурологією, історією, психологією, етнологією та ін.;
- **різноманітність філософських позицій** компаративістів: від позитивізму до неопрагматизму та постмодернізму;
- **різноманітність ідеологічних орієнтацій** теоретиків освіти : від консерватизму, неоконсерватизму, лібералізму та неолібералізму до соціал-демократизму, лейборизму, різних варіантів “третього шляху” та неокомунізму;
- **методологічне різноманіття**, що проявляється у застосуванні широкого спектру методів дослідження: від природничо-наукових до соціологічних, гуманітарних і власне педагогічних.

Методологія сучасної ПП.

Методологічні підходи: (1)

- *всесвітній* - розгляд освітніх процесів, що відбуваються в національних та регіональних освітніх системах, **у глобальному контексті**. Комбінування макро- та мікро- рівнів аналізу освітніх явищ та процесів, і, відповідно, об'єднання одиничного (місцевий рівень освітньої практики), особливого (національний рівень освітньої політики) і загального (регіональні та глобальні тенденції розвитку освітньої політики та практики);
- *синергетичний*, з позицій якого освітні системи розглядаються як складні, відкриті організації, що функціонують у турбулентному непередбачуваному контексті;
- *герменевтичний* - дозволяє пояснити взаємозв'язок між логікою локальних освітніх реформ та глобальних економічних, політичних та соціальних змін;
- *цивілізаційний*, за яким освітній процес розглядається в рамках сукупності всіх форм життєдіяльності дитини (людини) тієї чи іншої цивілізації - економічних, політичних, культурних, релігійних, наукових тощо;

Методологія сучасної ПП. Методологічні підходи: (2)

- *антропологічний*, за яким всі освітні реалії розглядаються крізь призму потреб розвитку особистості;
- *культурологічний*, що забезпечив спрямованість дослідження на розуміння освітніх традицій в умовах інших культур, цінностей і менталітету;
- *синхронний*, який передбачає осмислення розгортання освітнього процесу в просторі, у співвідношенні з іншими цивілізаціями і регіонами, та
- *діахронний*, в рамках якого розглядаються і співставляються педагогічні факти та явища, що відбуваються у різних культурно-історичних циклах в межах однієї цивілізації.
- *порівняльний*, який передбачає з'ясування елементів спільного й особливого у феномені освіти, що став предметом розгляду у кожній із досліджуваних країн, вивчення причинно-наслідкових зв'язків для пояснення динаміки змін у його розвитку, характеристиці організаційно-методичних засад функціонування.

Методи дослідження у ПП (1)

загальнонаукові: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація – для вивчення джерел з досліджуваної проблеми, логічної організації масиву інформації за спрямованістю наукових розвідок; визначення методології та поняттєво-термінологічного апарату порівняльно-педагогічного дослідження;

кількісні методи, спрямовані на **отримання кількісних даних** щодо об'єкта дослідження, **статистичних даних**, що необхідні для дослідження кількісних показників, які характеризують актуальний стан та перспективи розвитку досліджуваного феномену;

якісні методи, що направлені на вивчення широкого спектру проявів об'єкта і відслідковують не його кількісні прояви, а орієнтуються на **розкриття причинно-наслідкових зв'язків**, що визначають особливості його функціонування.

Методи дослідження у ПП (2)

конкретно-наукові:

- **термінологічний, порівняльно-термінологічний аналіз**, що є необхідним для опрацювання джерел з проблеми дослідження, зіставлення змісту освітніх термінів і понять, що використовуються в різних країнах та наукових школах;
- **історико-генетичний, ретроспективний та хронологічний аналіз**, які дозволяють виявити витoki й особливості становлення та розвитку досліджуваного процесу;
- **метод періодизації** за допомогою якого досліджуваний процес розглядається в часовому континуумі історичного процесу й виокремлюються хронологічно послідовні етапів, що відрізняються один від одного суттєвими особливостями;
- **структурний (структурно-логічний, системно-структурний, структурно-генетичний) метод** який передбачає "розчленування" феномена, що вивчається, на складові частини. Оригінальність дослідження залежатиме від того, на які саме частини дослідник розділить свій предмет, на які запитання він прагнучиме відповісти. Якщо запитання будуть банальними, таким буде й результат дослідження;
- **Порівняльні методи** (порівняльно-зіставний, синхронно-порівняльний, діахронно-порівняльний, порівняльно-термінологічний) на основі співставлення певних аспектів функціонування досліджуваного процесу або феномену дозволяють робити висновки про провідні чинники, що зумовлюють ефективність діяльності освітніх систем та провідні тенденції їх розвитку.

Методи дослідження у ПП (3):

емпіричні:

- бесіди, інтерв'ювання, дискусії з науковцями, які сприяли верифікації отриманих даних щодо специфіки функціонування досліджуваного явища/процесу у інших країнах;
- моделювання;
- включене спостереження, он-лайн спостереження;
- електронне листування,
- нетнографія що уможлиблює кількісну та якісну характеристику представлення досліджуваного феномену в E-net;
- Візуалізації.

Джерельна база ППВШ

1. Офіційні документи, до яких відносять:

- державні документи, що регламентують освітні права громадян та обов'язки держави щодо підтримки та розвитку освітньої системи;
- документи та матеріали громадських, професійних та політичних організацій, їх форумів;
- матеріали та рекомендації форумів міністрів освіти регіонів (Ради Європи, країн Африки, арабських країн, Латинської Америки тощо);
- документи ООН, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, міжнародних конференцій з питань освіти, що проходять під егідою Міжнародного бюро освіти, Ради Європи, Всесвітньої ради товариств порівняльної педагогіки; документи міжнародних університетських мереж тощо;
- всі види документації навчальних закладів, у яких фіксується змістовий, процесуальний та результативний аспекти діяльності ВНЗ.

2. Статистичні дані (ЮНЕСКО, ОЕСР, СБ, регіональних та національних статистичних агенцій) та аналітичних матеріалів до них.

Наприклад: Global Educational Digest (UNESCO); Education at a Glance (OECD), EdStats Query (World Bank);

Джерельна база ППВШ

3. Міжнародні періодичні видання у галузі ППВШ:

Globalisation, Societies & Education,

Higher Education Perspectives,

Higher Education Quarterly,

International Education,

Journal of Higher Education Ethics,

Planning for Higher Education

Prospects

Review of Research in Education

Journal of Research in International Education,

Journal of Studies in International Education,

- **Монографічні дослідження з питань освіти, авторами яких є педагогі-теоретики та практики, освітні діячі, колективи науково-дослідних установ, міжнародних організацій;**
- **публікації матеріалів конференцій з питань освіти;**
- **блоги з проблем інноваційного (альтернативного) розвитку вищої освіти.**

Higher Education,

Higher Education Policy,

Innovative Higher Education,

Journal of Higher Education,

Research in Higher Education,

Review of Higher Education

Review of Educational Research

Studies in Higher Education

5. Актуальні напрями порівняльно-педагогічних досліджень в Україні та у ЄПВО:

- розвиток систем вищої освіти, тенденції їх реформування у європейських країнах у контексті Болонського процесу;
- проблеми підготовки вчителів у контексті тенденцій стандартизації та інтернаціоналізації вимог до педагогічної професії;
- проблеми розвитку полікультурного суспільства, впливу глобалізації та інтернаціоналізації на розвиток освітніх процесів;
- освітня політика у різних країнах та геополітичних регіонах;
- тенденції інноваційного розвитку освіти у контексті розвитку суспільства знань;
- системна технологізація освіти: національний, європейський та глобальний контексти;
- проблеми змісту освіти та моніторингу її якості на національному та наднаціональному рівнях;
- проблеми модернізації управління освітою в контексті автономізації ЗВО, дигіталізації освіти, інтернаціоналізації освітніх систем, запровадження студентоцентрованого підходу;
- ??????????.

6. Інституційний вимір ПП як галузі наукових знань (1)

Міжнародні організації:

Товариство порівняльної та міжнародної освіти

(Comparative and International Education Society) - об'єднує представників більш ніж 1000 університетів, дослідницьких лабораторій, урядових та громадських організацій, окремих науковців з 110 країн.

Місія організації – сприяти кращому розумінню освіти шляхом заохочення й сприяння порівняльно-педагогічним дослідженням та суміжним напрямам дослідження і практичної діяльності.

Найбільш поширене представництво організації:

Північна Америка - 65% колективних та індивідуальних членів;

Азіатсько-Тихоокеанський регіон (11%); Європа - 10%;

Центральна та Південна Америка - 8%;

Близький Східі та Африка - 6%.

Інституційний вимір ПП як галузі наукових знань (2) Європейські організації

Товариство порівняльної освіти в Європі – The Comparative Education Society in Europe (CESE) (1961 рік засн.).

Місія організації : сприяння вдосконаленню викладання порівняльної педагогіки у ЗВО; стимулювання досліджень; сприяння публікації та розповсюдженню порівняльних досліджень в освіті; об'єднання професорів та викладачів інших дисциплін у порівняльному та міжнародному вимірі їхньої роботи; заохочення відвідування викладачами навчальних закладів у всьому світі; співпраця з тими, хто в інших дисциплінах намагається інтерпретувати розвиток освіти в широкому контексті; організація конференцій та нарад; співпраця з іншими товариствами порівняльного освіти у всьому світі з метою подальших міжнародних дій у цій галузі.

Інституційний вимір ПП як галузі наукових знань (3) Європейські організації

Європейська асоціація дослідників освіти (European Educational Research Association - EERA) 1994 р. заснування.

Місія: сприяння обміну ідеями між європейськими дослідниками, сприяння співпраці в галузі досліджень, поліпшенню якості досліджень та надання незалежних консультацій з питань освітніх досліджень європейським політикам, адміністраторам та практикам.

Організація діяльності: національні організації, тематичні мережі (в EERA працюють 33 мережі, дослідження яких мають, згідно з місією організації, європознавчий потенціал).

Інституційним членом EERA в Україні є **Українська асоціація дослідників освіти (УАДО)**, діяльність якої було започатковано в 2015 р. Статус повного члена EERA організація здобула у 2017 р.

Інституційний вимір ПП як галузі наукових знань (4)

Провідні інституції, у яких здійснюються **дослідження у галузі ППВШ** (за даними HigherEducation Special Interest Group)

1. Center for 21st Century Universities - George Institute of Technology, USA
2. Center for Comparative and Global Studies in Education - State University of New York at Buffalo, USA
3. Center for Comparative Education - Loyola University Chicago, USA
4. Center for Global Curriculum Studies - Seattle Pacific University, USA
5. Center for Higher Education Development - Xiamen University, China
6. Center for Higher Education Policy Studies - University of Twente, Netherlands
7. Center for Innovation & Research in Graduate Education - University of Washington, USA
8. Center for International and Comparative Studies - University of Houston, USA
9. Center for International and Development Education - University of California, Los Angeles, USA
10. Center for International Education & Research - University of Cincinnati, USA
11. Center for International Education, Development & Research - Indiana University, USA
12. Center for International Education - George Mason University, USA
13. Center for International Education - University of Massachusetts Amherst, USA
14. Center for International Education - University of New Hampshire, USA
15. Center for International Higher Education - Boston College, USA
16. Center for Research and Development in International Education - Virginia Polytechnic Institute and State University, USA
17. Center for Research in International Education - AIS St Helens, New Zealand
18. Center for Studies in Higher Education - University of California, Berkeley, USA
19. Center for the Studies of Higher Education - Nagoya University, Japan
20. Center for the Study of Higher Education - University of Arizona, USA
21. Center for World-Class Universities - Shanghai Jiao Tong University, China
22. Center on International Education Benchmarking - National Center on Education and the Economy, USA
23. Centre for Comparative and International Research in Education (CIRE) - University of Bristol, UK
24. Centre for Comparative and International Education Research - University of Oxford, UK

Провідні інституції, у яких здійснюються дослідження у галузі ППВШ (за даними HigherEducation Special Interest Group)

25. Centre for Educational Policy Studies - University of Ljubljana, Slovenia
26. Centre for Global Citizenship Education & Research - University of Alberta, Canada
27. Centre for Higher Education and Equity Research - University of Sussex, UK
28. Centre for Higher Education Studies - University College London, UK
29. Centre for Research in International and Comparative Education - University of Malaya, Malaysia
30. Centre for the Study of Education in an International Context - University of Bath, UK
31. Centre for the Study of Higher Education - University of Melbourne, Australia
32. Comparative Education Research Centre - University of Hong Kong, China
33. Comparative, International & Development Education Centre - University of Toronto, Canada
34. Cross-Border Education Research Team - State University of New York at Albany, USA
35. FedEx Global Education Center - University of North Carolina at Chapel Hill, USA
36. Higher Education Research Centre - Dublin City University, Ireland
37. Institute for International Studies in Education - University of Pittsburgh, USA
38. Institute of International and Comparative Education - Beijing Normal University, China
39. Institute of International and Comparative Education - Zhejiang Normal University, China
40. Institute of International Education - Stockholm University, Sweden
41. International Centre for Higher Education Research - University of Kassel, Germany
42. International Council for Open and Distance Education - Norwegian Ministry of Education and Research, Norway
43. International Education Institute - Vietnam National University Ho Chi Minh City, Vietnam
44. Pullias Center for Higher Education - University of Southern California, USA
45. Research Center for International Comparative Education - National Institute of Education Sciences, China
46. Research Institute for Higher Education - Hiroshima University, Japan

6. Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напрямок 1. Теорія і практика освітніх реформ (педагогічна реформологія):

- Генеза розвитку теорій освітніх змін (теорія ефективної школи, теорія удосконалення школи, теорія рекультурації школи, теорія загальношкільної реформи);
- Тенденції реформування управління сучасною загальною середньою освітою США
- Стратегії реформ середньої освіти у розвинених країнах (централізаційно-децентралізаційні, стандарто-орієнтовані, професійно-орієнтовані, ринково-орієнтовані, мережеві);
- Реформи культури американської школи;
- Структурні реформи середньої освіти у Великій Британії;
- теорія і практика модернізації окремих напрямів діяльності освітніх систем.

Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напрямок 2. Макропедагогіка (педагогічна глобалістика):

- Вплив політичної, економічної та культурної глобалізації на стратегії освітніх реформ;
- Освітня політика міжнародних організацій (ОЕСР, ЄС, ЄАУ, ЄСС): змістові та процесуальні аспекти;
- Зміни культури європейського університету в контексті Болонського процесу (політичний, академічний, соціальний виміри);
- Механізми розвитку міжнародних наукових та експертних громад у сфері теорії освіти й освітньої політики.

Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напря́м 3. Теорія і практика інтернаціоналізації освіти

- Інтернаціоналізація освітнього простору старшої середньої школи (Велика Британія);
- Інтернаціоналізація змісту вищої освіти (Канада);
- Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти в окремих країнах і регіонах (німецькомовні країни).
- Інтернаціоналізація забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти.

Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напрямок 4. Порівняльна педагогіка вищої школи:

Організаційно-педагогічні засади вищої агрономічної освіти Польщі;

Модернізація фізичного виховання та спорту в університетській освіті Польщі,

Модернізація вищої хореографічної освіти у Польщі;

Організаційно-педагогічні засади вищої хореографічної освіти у Німеччині;

Організаційно-педагогічні основи теологічної освіти в університетах Федеративної Республіки Німеччини;

Організаційно-педагогічні основи військової освіти в Польщі;

Сумська школа педагогічної компаративістики
Напрями досліджень:

Напря́м 5. Порівняльно-педагогічні аспекти інноваційного освітнього менеджменту:

- Автономний шкільний менеджмент (США, Канада, Велика Британія, Австралія);
- Мережеві технології управління інноваційною діяльністю навчальних закладів (Велика Британія, США);
- Менеджмент ризиків у вищій освіті (Велика Британія);
- Менеджмент фандрейзингової діяльності в університетах (США);
- Менеджмент наукової діяльності університету (США);
- Менеджмент якості середньої освіти (Велика Британія).

Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напрямок 6. Порівняльна соціальна педагогіка:

- Взаємодія державних структур та громадських організацій у вихованні учнівської молоді (Німеччина);
- Запобігання та подолання насильства в загальноосвітніх школах США;
- Партнерство школи, сім'ї і громади у США.
- Організаційно-педагогічні основи міжнародного співробітництва у сфері неформальної освіти дітей та учнівської молоді у Європейському Союзі.
- Освіта обдарованих і талановитих школярів у розвинених англomовних країнах.

Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напря́м 7. Порівняльна андрагогіка:

- Розвиток освіти дорослих у Великій Британії;
- Неформальна освіта дорослих у Скандинавських країнах;
- Неформальна освіта дорослих у США;
- Неформальна освіта дорослих у Австрії;
- Неформальна освіта дорослих у німецькомовних країнах.

Сумська школа педагогічної компаративістики

Напрями досліджень:

Напрямок 8. Порівняльна педагогіка здоров'язбереження

- Діяльність європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю у країнах Східної Європи;
- Організаційно-педагогічні засади здоров'язбережувальної освіти у інших країнах (Польща, Канада, Фінляндія).

ДИСКУСІЯ

- Поміркуйте, які функції порівняльної педагогіки є найбільш актуальними в сучасних умовах.
- Які напрями порівняльно-педагогічних досліджень є актуальними в сучасних умовах в Україні?
- Чи є застосування порівняльно-педагогічного аналізу актуальним для Вашого дослідження? У чому полягає така актуальність, якщо вона є?

Питання для самопідготовки (1):

1. Схарактеризуйте та порівняйте підходи до визначення предмету порівняльної педагогіки, що належать представникам різних наукових шкіл, представлені у лекційному матеріалі. Здійсніть пошук інших підходів, що існують у вітчизняній, європейській та світовій педагогічній компаративістиці. За допомогою методу наукової екстраполяції дайте визначення підходів до предмета порівняльної педагогіки вищої школи.

2. Схарактеризуйте функції порівняльної педагогіки на різних етапах її розвитку та в сучасних умовах. Прокоментуйте, як змінюються функції порівняльної педагогіки в контексті якісного підвищення рівня іншомовної (англомовної) компетентності дослідників, глобалізації та дигіталізації освітньо-наукового простору?

3. Дайте характеристику методологічних підходів, що використовуються в сучасних порівняльно-педагогічних дослідженнях. Обґрунтуйте методологічні підходи, що використовуються у вашому дослідженні (дисертаційній роботі).

Питання для самопідготовки (2):

4. Дайте характеристику теоретичних та емпіричних методів, що використовуються у порівняльно-педагогічних дослідженнях. Проведіть пошук періодичних видань, що публікують дослідження у галузі порівняльної педагогіки (історії педагогіки), що включені до міжнародних баз даних Scopus, Web of Science. Проаналізуйте вимоги до наукових текстів, які приймаються до публікації у таких виданнях.
5. Проведіть пошук міжнародних блогів з проблем інноваційного (альтернативного) розвитку вищої освіти (з проблеми Вашого дослідження). Проаналізуйте якість інформації, поміщеної автором блогу. Зробіть порівняльний аналіз інформації різних блогів.
6. Розгляньте проблематику актуальних напрямів порівняльно-педагогічних досліджень в Україні та у ЄПВО, наведену у матеріалах лекції. Прокоментуйте, у чому полягають причини актуальності такої проблематики? Запропонуйте теми досліджень, які Ви вважаєте актуальними.